

Újabb emlékhelyek Edelényben

Az Edelényi Füzetek 32. köteteként jelent meg 2004 tavaszán az Emlékhelyek Edelényben című könyv, amely a városban található emléktáblákat, szobrokat, emlékműveket és a nevezetes emberek sír-emlékeit veszi számba. Az eltelt hat év során jelentősen gyarapodott ezen objektumok száma városunkban, melyeket az alábbi írásunkban ismertetünk. Az eltelt időszakban áthelyezésre került emlékműveket is közöljük.

1. Pánsípon játszó nő

A Koch Róbert Kórház főbejárata mellett lévő, Lux Alice (Gregersen Hugóné) szobrászművész által 1966 (?) -ban készített szobor a kórház 2003-as felújítása és bővítése során került jelenlegi helyére. Korábban az újonnan épült rész nyugati oldalán volt elhelyezve a kórház parkjában. (A szoborról és alkotójáról bővebben olvashatnak a következő könyvben: Hadobás Pál: Emlékhelyek Edelényben. Művelődési Központ, Könyvtár és Múzeum. Edelény, 2004. Edelényi Füzetek 32. 27-28. p.)

2. A császtai harangtorony építésének emléktáblája

A harangtorony avatására, a viszszerkerült harang újraszentelésére és az emléktábla leleplezésére 2004. október 29-én került sor. A fekete, cirádás emléktábla 35 x 45 cm.

Virág Tamás, a Hegyközség elnökének köszöntője után Molnár Oszkár polgármester, országgyűlési képviselő és Kiss Ferenc az APEH gazdasági igazgatója avatta fel a harangtoronyt. A visszakerült harangot Molnár Oszkár polgármester, országgyűlési képviselő és Paddány Alfonz né, Gröber József (Császtai egykori bérlője, a harang adományozója) unokája adta át a

szőlősgazdáknak. A harang újraszentelését Kovács László plébános, címzetes esperes végezte. A rendezvényen közreműködött a Gyermekek és Ifjúsági Fúvószenekar Kurucz András vezetésével, a Férfikórus (ezen a rendezvényen Kalocsai István vezényelt), Laki-Lukács László.

A harangtoronyt Viszoki Csaba tervezte. Építésében részt vett: Fazekas Miklós, Gazdik József, Borsodszer Kft., FEFA Kft., Mátrai Zoltán, Nagy Pál, Baffi István, MEFÉM Kft., Horváth József. Az építés szervezését Virág Tamás a hegyközség elnöke és Farkas László hegybíró végezte.

A harangtorony elkészítését több mint száz személy támogatta. Az emléktábla szövege:

**Épült
2004-ben
Edelény Hegyközség szervezésében,
Edelényből elszármazottak,
társaságok, vállalkozók,
Edelény Város Önkormányzata,
szőlősgazdák, városunk polgárainak
adományaitól,
a Császtai történelmi múltjának,
keresztény hagyományainak ápolására,
városunk értékeinek fejlesztésére.**

A harangtorony építés közben

Molnár Oszkár országgyűlési képviselő, polgármester leleplezi az emléktáblát

3. A Bocskai szabadságharc 400. évfordulójának emléktáblája

2004. november 28-án avatták az Edelény-borsodi református templom déli falán, a Borsodi Földvár Kulturális Alapítvány által elhelyezett 50 x 40 cm-es fekete, cirádás márványból készült emléktáblát.

A templomban 15 órakor kezdődő programon Szűcs Ferenc edelényi református lelkész hirdette

tett ígét, imát mondott Béres Miklós görög katolikus esperes, orgonán közreműködött Gass Emese.

Tölli László, a Hadtörténeti Múzeum fegyvertörténésze „*A hajdúk és fegyvereik*” címmel tartott előadást, majd Bárdosi Ilona, ének; Dsupin Pál, tárogató, duda, furulya és Molnár Miklós hegedű, zenés emlékműsora következett „*Magyarok pajzsa, igazság oszlopa*” címmel.

Az emléktáblát Molnár Oszkár polgármester és Bákai Imre alpolgármester leplezte le. Kovács László római katolikus esperes szentelte fel és áldotta meg, majd Bákai Imre Edelény-borsodi református lelkész mondott imát. Az emléktábla koszorúzásán Dsupin Pál tárogatón játszott.

A tábla szövege:

**A bocskai-szabadságharc
edelényi csatája
(1604. november 28.)
400. évfordulóján
a Básta által itt kivégzett
Németi Balázs
„vitéz hajdú vezér”
és az
elesett katonák
emlékére állította
a Borsodi Földvár Kulturális Alapítvány
2004.**

Az edelényi, pontosabban besenyői csata Bocskai hajdúi és a segítő török csapatok, valamint Básta császári hadvezér katonái között zajlott le 1604. november 28-án. Básta emberei az Isten hegyen, míg Bocskai ágyúí a mai „Szőke vár” (Gabriellánum) dombján, lovasai és gyalogosai pedig Borsod község keleti szélén foglaltak állást.

„Bocskai miután látta, hogy a császáriak előnyös védelmi állást foglaltak el, nem indított támadást ellenük, hanem látóközelben maradván igyekezett bekeríteni Básta seregét. A bekerítés megijesztette a császári vezért, mert mint írja „...már attól kellett tartanom, hogy vereséget kell majd szenvednem, mivelhogy nem tudtam megmozdulni, sem élelem keresésére menni; tekintetbe véve pedig a veszélyeket és veszteségeket, amelyek ebből következhetnek, elhatároztam magam a következő reggel, amely 28-án volt, hogy megtámadom az ellenség táborát...”

A csata a következőképpen zajlott le:

28-án hajnalban a sűrű köd leple alatt Básta észrevétlenül felállította seregét, s egy völgyön keresztül, amely a hajdúk felé vezetett, támadásra indult ellenük. Olyan észrevétlenül sikerült megközelíteni a hajdúkat, hogy azok „...se nem láttak, se nem hallottak...” semmit. A rajtaütés elején sikerült elfoglalni három tüzérségi löveget, és sikerült elválasztani egymástól a gyalogságot és a lovasságot. Két óráig tartó kemény küzdelem után Bocskai lovassága megkezdte a visszavonulást. A gyalogságból sokan elestek, úgyszintén a törökök közül is. Istvánffy szerint kb. 600 janicsár és más török katona esett el az ágyúk védelmében. A császáriak vesztesége Básta adatai szerint mindössze csak 40 katona volt, köztük gróf Salm Frigyes kapitány is.” (Részlet az Adatok az edelényi – besenyői csata történetéhez 1604-ben. Hadtörténelmi Közlemények. 1956. 2. sz. 152-154. p.)

4. Miklós Gyula és Lónyay Ferenc emléktáblája

A 2005. április 23-án, Edelényben (a L’Huillier-Coburg-kastélyban) megrendezett Bükki Borvidék borversenye alkalmával leplezték le az emléktáblát, melyet a Császa szőlőhegyi harangtorony délnyugati falán (a bejáratától jobbra) helyeztek el.

A 45 x 55 cm-es emléktábla szürke, cirádás márványból készült és az Edelényi Hegyközség készítette.

A tábla szövege:

IN MEMORIAM
A szőlő és a bor apostola
MIKLÓS GYULA
borászati kormánybiztos
/Edelény–Finke 1832-1894/
A filoxéra elleni harc fő szervezője a kecskeméti „Miklós-telep”
létrehozója, a szőlész-borász képzés mentora, a magyar konyakkipar
megteremtője
Tanítványa, utóda
Dr. Lónyay Ferenc
borászati kormánybiztos
/1861-1945/
nagyapja, édesapja Edelény Császa-szőlőhegyi birtokos
a magyar szőlőfelújítás, borkereskedelem fellendítője,
a közpincék létrehozója, az 1893. és 1908. évi európai szintű
magyar bortörvények megalkotója
A nagyformátumú, edelényi gyökerekkel rendelkező kortárs
szakemberek elévülhetetlen érdemeket szereztek hazánk szőlő és
borkultúrájának fellendítésében
Munkásságuk, elkötelezettségük legyen példa a ma emberének.
Az emléktáblát 2005. 04. 23-án a filoxéravész elleni küzdelem 130.
évfordulója alkalmából állíttatták

Bükki Borvidék
Hegyközségi Tanácsa

Edelény Hegyközség
Edelény Önkormányzata

5. II. Rákóczi Ferenc emléktáblája

Az Edelény-borsodi református templom déli falán helyezték el az 50 x 40 cm-es fekete, cirádás márvány emléktáblát 2005. augusztus 6-án a Rákóczi-szabadságharc 300. évfordulója alkalmából, a templomban rendezett emlékünnepe keretében.

Az emlékező istentiszteletet Báka Imre borsodi református lelkész tartotta. Dr. Gyulai Éva, történész, a Miskolci Egyetem tanszékvezetője „*Borsod vármegye a Rákóczi-szabadságharcban*” címmel tartott előadást, majd zenés emlékműsorra került sor Écsi Gyöngyi (ének) és Kováts Marcell (tárogató, furulya) közreműködésével, „*Gyere velem pajtás!*” címmel. Az emléktáblát a Borsod Földvár Alapítvány állíttatta.

A tábla szövege:

...Szabadságtól lelkesített vallásos egyetértést

(Rákóczi)

A kurucok dicső küzdelmei

1703 – 1711

és vezérlő fejedelmünk, Edelény ura

II. RÁKÓCZI FERENC

1676 – 1735

emlékére

300 év múltán

Borsod Földvár Alapítvány

2005

Szegény magyarokat segítse az Isten!

6. Izsó Miklós mellszobra

A Városi Oktatási Központ Gimnáziumának (az avatás időpontjában Izsó Miklós Gimnázium és Szakképző Iskola) előkertjében (a főbejáratától balra) nyert elhelyezést Izsó Miklós szobrászművész mellszobra. Az Erdei Tamás és Váraljai László szerencs-ondi szobrászművészek által készített mű avatására 2005. szeptember 19-én került sor. Kardos Sándor igazgató köszöntője után Molnár

Oszkár polgármester és RNDr. Janka Fulinova, a szepsi (Szlovákia) Stefan Moyses Gimnázium igazgatónője (az edelényi gimnázium testvériskolája) nyitotta meg a rendezvénysorozatot. A szobrot Goda Gertrud a miskolci Herman Ottó Múzeum művészettörténésze avatta fel.

A szobor megkoszorúzása után a finkei szociális otthon parkjában elhelyezett Kossuth Lajos tiszteletére állított kopjafát koszorúzták meg, ahol Monok polgármestere Csordás Ferenc és Reznák Erzsébet a ceglédi Kossuth Múzeum igazgatója mondott beszédet.

A rendezvénysorozaton a gimnázium irodalmi színpada és ének-kara szerepelt Dudás Éva és Flaskó Attiláné vezetésével.

7. Kopjafa a Természet Védelmére

2006-ban, a Madarak és Fák Napján állította az Izsó Miklós Gimnázium és Szakképző Iskola (ma Városi Oktatási Központ Gimnázium és Szakképző Iskola) az előkertjében (a főbejáratától jobbra, az épületrész középtáján) a Görcsös Gábor készítette kopjafát. Avatóbeszédet Dobi László a középiskola tanára mondott.

A kopjafa leírása: 250 cm magas, 25 cm széles, hosszában kettévágott tölgyfa. Felső részén a Magyar Köztársaság állami címere, alatta hét sorban a következő felirat: *Ha kivágtál / minden fát és / megmérgeztél / minden folyót, / rá fogsz jönni, / hogy a fény / nem ehető.* Alatta Hold, Nap és Életfa motívum, majd a természetvédelem emblémája, végül *IMG* (Izsó Miklós Gimnázium) betűk és *Görcsös* felirat, a készítő vezetékneve.

8. Szőlősgazda szobra

Edelény Város Önkormányzata, az edelényi római katolikus és görög katolikus egyház, valamint az Edelény Hegyközség szervezésében a Császtai Szőlőhegyen első alkalommal megrendezett Császtai Búcsún avatták fel Mazur József fafaragó Szőlősgazda című szobrát 2006. szeptember 9-én.

A 250 cm magas tölgyfa szobor egy 155 x 155 x 45 cm-es rakacai kőből rakott talapzaton áll.

9. Lónyay László síremléke

Az első Császtai Búcsún helyezték át Lónyay László egykori császtai földbirtokos síremlékét a császtai harangtorony mellé Császtai elgazosodott régi temetőjéből, amely a harangtoronnyal szembeni domboldalon volt.

(Lónyay Lászlóról bővebben olvashatnak a következő könyvben: Hadobás Pál: Emlékhelyek Edelényben. Művelődési Központ, Könyvtár és Múzeum. Edelény, 2004. Edelényi Füzetek 32. 10-11. p.)

A síremlék a harangtorony mellett

10. Emlékmű az 1956-os forradalom és szabadságharc tiszteletére

A forradalom és szabadságharc 50. évfordulóján, 2006. október 23-án avatták fel, a korábbi Március 15-e Emlékpark (népszerű nevén Rózsalugas) helyén kialakított téren (ma Forradalmak tere). Az emlékmű kovácsoltvas elemét Fülöp Tibor kazincbarcikai kovács, népi iparművész készítette.

Az emlékművet Molnár Oszkár országgyűlési képviselő, Edelény polgármestere avatta fel. A szentelést Kovács László római katolikus esperes és Béres Miklós görög katolikus helynök végezte, imát mondott Báakai Imre Edelény-borsodi református lelkész. Az ünnepi műsorban az Izsó Miklós Gimnázium, Diákotthon és Szakképző Iskola diákjai szerepeltek. Dudás Éva és Flaskó Attiláné volt a felkészítő tanár. A rendezvényen közreműködött még a Kurucz András vezette Gyermekek és Ifjúsági Fúvószenekar.

Elhelyezést nyert az emlékművön egy 40 x 64 cm-es, sötét színű emléktábla is, amely az Edelényi Járási Munkástanács elítélt tagjainak állít emléket.

A tábla szövege:

**Dr. Hatvani Viktor
Tömöl Béla
Boskó Károly
Dr. Kovács Lajos
Tóth István
Nagy Fejeő János
Dr. Borsovai Lengyel Gyula
és a
kommunista diktatúra
minden Bódva-völgyi
áldozata emlékére**

11. Emlékmű az 1848-49-es forradalom és szabadságharc, gróf Batthyány Lajos az első felelős magyar kormány mártír miniszterelnöke és az aradi tizenhárom vértanú emlékére

Az emlékmű a Forradalmak terén (az egykori Március 15-e Emlékpark helyén) került kialakításra. 2006. október 23-ra készült el. Az 1990. március 15-én, a Március 15-e Emlékparkban felavatott kopjafa kiegészült az aradi tizenhárom vértanú félkörben elhelyezett kőből rakott emlékoszlopával, az oszlopokon egy-egy vértanú neve szerepel. A kopjafa egy félköríves, kőből készült talapzaton nyert elhelyezést, a talapzaton gróf Batthyány Lajos neve szerepel. Az emlékmű külön avatására nem került sor.

12. Szent István király szobor

Államalapító királyunk szobrát Csirpák Viktória szobrászművész készítette és 2001. augusztus 20-án került sor az avatására a Borsodi Földváron.

2005-ben a szobor talapzatán lévő domborművet ellopták, ezért került áthelyezésre 2007-ben a Forradalmak terére. Az áthelyezés alkalmával a talapzat domborművét újraöntötték és visszahelyezték.

(A szoborról bővebben olvashatnak a következő könyvben: Hadobás Pál: Emlékhelyek Edelényben. Művelődési Központ, Könyvtár és Múzeum. Edelény, 2004. Edelényi Füzetek 32. 69-72. p.)

13. Golgota

A Császa Szőlőhegyen felépített Golgota avatására és felszentelésére a II. Császtai Búcsú alkalmával került sor, 2007. szeptember 8-án. Tervezők: Körtvély Sándor vezető tervező, építész és Körtvély Zoltán okleveles építészmérnök.

A rakacai kőből készült Golgota építését Edelény Hegyközség szervezte, együttműködve Edelény Város Önkormányzatával, az edelényi római katolikus és a görög katolikus egyházközséggel.

A Golgota falán három 52 x 112 cm-es, csúcsíves, fekete márvány emléktábla nyert elhelyezést.

A bal oldali tábla szövege:

**A KÁLVÁRIA ÉPÍTÉSÉNEK
KEZDEMÉNYEZŐJE, FŐ SZERVEZŐJE:
EDELÉNY HEGYKÖZSÉG ÉS VÁLASZTMÁNYA
ELNÖK: VIRÁG TAMÁS
HEGYBÍRÓ: FARKAS LÁSZLÓ**

TAGJAI:

BAKÓ GYULÁNÉ	BARNA MIKLÓS
JUHÁSZ JÓZSEF	TÓTH BÁLINT
KISS JÁNOS	VODILA ISTVÁN
KISS PÁL	PAPP TIBOR
PÁLINKÁS ANDRÁS	BARTA ISTVÁN
TURTÓCZKI ANDRÁS	TAKÁCS CSABA
VALLUS JÓZSEF	BÚDI LÁSZLÓ
VOZÁR LAJOS	BOKOR JÁNOS
VASZILY GYULA	TÓZSA SÁNDOR
RÉMIÁS LÁSZLÓ	DR. SÁNDOR DEZSŐ
ZABARI JÓZSEF	FODOR FERENC
BIALKÓ SIMON	LIPTÁK JÁNOS
LUKÁCS LÁSZLÓ	PAPP LÁSZLÓ
HAJDU DEZSŐ	SLEZSÁK LÁSZLÓ
GOMBKÓTÓ LÁSZLÓ	BAKÓ GYULA
RITÓ ISTVÁN	ALMÁSI TIBOR

A középső tábla szövege:

**ÉPÜLT 2007-BEN KÖZADAKOZÁSBÓL
A KERESZTÉNYSÉG ÉS KÖZÖSSÉGÜNK JAVÁRA.**

FŐ ADOMÁNYOZÓK:

KISS FERENC	
GÚR NÁNDOR ORSZÁGGYÜLÉSI KÉPVISELŐ	
MOLNÁR OSZKÁR POLGÁRMESTER	
DR. DAHER ZIAD	TÓBIÁS LÁSZLÓ
GERGELY ATTILA	TÓTH BÁLINT
JUHÁSZ JÓZSEF	VASZILY GYULA
NAGY RAGÁLYI TAMÁS	VATTAY BÉLA
SLEZSÁK LAJOS	VISZOKI CSABA
TAKÁCS CSABA	VIRÁG TAMÁS

**A KÁLVÁRIÁT TERVEZTE ADOMÁNYKÉNT:
KÖRTVÉLY SÁNDOR VEZETŐ TERVEZŐ ÉPÍTÉSZ
KÖRTVÉLY ZOLTÁN OKLEVELES ÉPÍTÉSZMÉRNÖK**

A jobb oldali tábla szövege:

**TÁMOGATTÁK KÖZÖSSÉGÜNK
TÖREKVÉSÉT:**

**RÓMAI KATOLIKUS EGYHÁZ:
KOVÁCS LÁSZLÓ ESPERES**

**GÖRÖG KATOLIKUS EGYHÁZ:
BÉRES MIKLÓS HELYNÖK**
**EDELÉNY VÁROS ÖNKORMÁNYZATA:
MOLNÁR OSZKÁR POLGÁRMESTER**

**A KÁLVÁRIÁT KIVITELEZTE:
SLEZSÁK LÁSZLÓ ÉPÍTÉSI VÁLLALKOZÓ**

A Golgota szentelése

A középső tábla a Golgotán

A Golgota távlati képe

14. Kálvária

A Császta Szőlőhegyen felépített Kálvária avatására és felszentelésére a III. Császtai Búcsú alkalmával került sor, 2008. szeptember 6-án. A stációk rakacai kőből készültek. A 15. stáció egy hatalmas rakacai kőtömb, melybe Jézus Krisztus arcképét vésték. Egy-egy stációt családok adományából építettek, melyet 30 x 40-es, csúcsíves, fekete márványtáblán jelölnek. A szentelést dr. Seregély István egri érsek végezte.

Tervezők: Körtvély Sándor vezető tervező, építész és Körtvély Zoltán okleveles építészmérnök.

A Kálvária építését Edelény Hegyközség szervezte, együttműködve Edelény Város Önkormányzatával, az edelényi római katolikus és a görög katolikus egyházközséggel.

A Kálvária stációi

Egy stáció szemből

A XV. stáció Jézus domborművével

Összeállításunk végén meg kell említenünk a korábban hivatkozott, Emlékhelyek Edelényben című könyvből kimaradt alkotást. A **Sas és kígyó** című mű a szakorvosi rendelő (Deák Ferenc u. 6.) homlokzatán nyert elhelyezést 1961-ben az SZTK (szakorvosi rendelő) elkészültének évében. A vörösréz lemezből, domborítással készített alkotás Nyíró Gyula (Szeged, 1924. szept. 28. – Budapest, 2005. ápr. 23.) szobrászművész munkája.

Összeállította: Hadobás Pál